

E. O.

Prace nad Słownikiem biograficznym uczonych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/1, 239-240

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W przemówieniu witającym sympozjum przewodniczący armeńskiej Akademii Nauk, znany astronom W. A. Ambarcumian podkreślił symboliczne znaczenie zwołania pierwszego międzynarodowego sympozjum historii geologii do Armenii, kraju posiadającego jedne z najstarszych na świecie ślady górnictwa i hutnictwa, które nie mogły przecież rozwijać się bez pewnego stopnia znajomości zjawisk geologicznych. Prof. Ambarcumian wskazał również na wielkie znaczenie badań nad historią nauki dla aktualnego rozwoju jej dyscyplin.

Zarówno przebieg sympozjum, jak fakt utworzenia Komitetu Historii Nauk Geologicznych pod egidą Międzynarodowego Kongresu Geologicznego ukazują prawdziwość tego twierdzenia na przykładzie historii geologii. Prace w tym zakresie przestały być w wielu krajach traktowane jako uboczny przedmiot zainteresowań poszczególnych pracowników nauki, a uzyskują rangę odrębnej dyscypliny w obrębie nauk geologicznych. W niektórych krajach, jak np. w Związku Radzieckim i Stanach Zjednoczonych utworzone zostały katedry historii geologii i specjalne instytuty naukowo-badawcze. Rozwój badań przyniósł zarazem odpowiedź na dyskutowane u nas przed kilku laty pytanie, kto powinien zajmować się historią nauk geologicznych — historyk czy też geolog: wśród coraz liczniejszych pracowników nauki zajmujących się w różnych krajach historią geologii widzimy niemal wyłącznie geologów, czynnych również na innych polach nauk geologicznych. Nie brak wśród nich również przedstawicieli najmłodszego, szybko rozwijającego się kierunku — sedimentologii (prof. A. V. Carozzi i prof. W. Wassojewicz).

Przyszłość okaże w jakim stopniu powstanie Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych wywrze wpływ na rozwój tych badań. Można jednak żywić nadzieję, iż Komitet umożliwi nadanie bardziej jednolitego charakteru pracom w poszczególnych krajach i pozwoli na pełniejszą ich koordynację w skali międzynarodowej.

Stanisław Czarniecki

Stany Zjednoczone

PRACE NAD SŁOWNIKIEM BIOGRAFICZNYM UCZONYCH

Podjęte przed paru laty w Stanach Zjednoczonych prace nad *Słownikiem biograficznym uczonych*¹ mają doprowadzić w 1969 r. do opublikowania pierwszego z zamierzonych 6—7 tomów wydawnictwa; tom ten będzie obejmował nazwiska zaczynające się na A i B. Planuje się zakończenie całości prac w ciągu 8 lat.

Wykaz haseł całości *Słownika* obejmował wiosną 1967 r. 4502 nazwisk², których podział według dyscyplin był następujący: astronomia — 735, biologia — 1326, chemia — 422, nauki o Ziemi — 451, matematyka — 673, fizyka — 398, nauki techniczne — 200, filozofia — 251, organizatorzy nauki — 46.

W wykazie tym zwraca uwagę rezygnacja — pomimo pierwotnych zapowiedzi — z przedstawicieli nauk społecznych (z wyjątkiem filozofii) oraz niespodziewanie duży udział biologów, astronomów i matematyków przy bardzo skromnym udziale fizyków.

Skład redakcji *Słownika* jest następujący: redaktor naczelny i redaktor działów: filozofii i organizatorów nauki — prof. Ch. C. Gillispie, redaktor działu matematyki — prof. C. B. Boyer (autor wydanej w 1964 r. w przekładzie polskim *Historii*

¹ Por. informację o tym wydawnictwie w nrze 3/1966 „Kwartalnika”, s. 319.

² Do listopada 1967 r. liczba ta urosła do 4645.

rachunku różniczkowego i całkowego), chemii — dr E. Hiebert³, fizyki — prof. T. S. Kuhn (autor głośnej, przekładanej obecnie na język polski, książki *The Structure of Scientific Revolution*⁴ oraz wydanej po polsku w 1966 r. książki *Przezwrot kopernikański*⁵), nauk technicznych — dr R. Multhaus, nauk o Ziemi — dr C. Schnee, biologii — prof. L. G. Wilson, astronomii — prof. H. Woolf; wyodrębnionym z podziału dyscyplinowego okresem starożytności i średniowiecza zajmuje się prof. M. Clagett, a nauką arabską — dr A. I. Sabra.

Autorami artykułów będą przede wszystkim autorzy amerykańscy, przewiduje się jednak, że ok. 250 haseł napiszą autorzy z innych krajów⁶.

W 1966 r. wydana została 16-stronicowa makieta, zawierająca 7 przykładowych haseł. Zwraca uwagę zamieszczenie tu hasła *Bourbaki, Nicolas*, będącego pseudonimem całej grupy współczesnych matematyków, głównie francuskich⁷. *Polonica* są w tej makiecie reprezentowane przez wzmiankę w hasle *Boulliau, Ismael* o jego korespondencji z Heweliuszem i pobycie w Polsce. Makieta wskazuje na znakomitą formę zewnętrzną, którą otrzyma wydawnictwo.

E. O.

Wielka Brytania

NOWA EKSPOZYCJA KOMUNIKACJI LĄDOWEJ LONDYŃSKIEGO MUZEUM NAUKI

W parterowej sali niedawno oddanego do użytku gmachu londyńskiego Science Museum¹ otwarta została 17 X 1967 nowa ekspozycja komunikacji lądowej. Scenariusz ekspozycji powiązał — jak to jest i w innych działach tego muzeum — zabytki techniki z dydaktycznym przedstawieniem techniki najnowszej.

Tak np. obok sławnego parowozu „Rocket” G. i R. Stephensonów z 1829 r. i wcześniejszego jeszcze „Puffing Billy” eksponowane są najnowsze parowozy i lokomotywy spalinowe kolei angielskich oraz współczesne urządzenia nastawcze. Wagon tramwajowy z Glasgow i wagon londyńskiego metro wykorzystane zostały jako pomieszczenia dla ekspozycji wyjaśniającej funkcjonowanie urządzeń szynowej komunikacji miejskiej.

Ekspozycja pokazuje również na wielu historycznych przykładach, operując zarówno oryginałami, jak i modelami, rozwój roweru i samochodu, począwszy od roweru Michaux i samochodu Benza. Obok tego ruchome modele wyjaśniają działanie różnych mechanizmów oraz silników samochodowych, a m.in. głośnego silnika obrotowego Wankla.

³ Brał on udział w poświęconym ogólnym zagadnieniom historii nauki i techniki sympozjum w Jabłonie w 1964 r.; por. jego wypowiedź na tym sympozjum w „Organonie”, 1964, t. 1, s. 36.

⁴ Por. recenzję tej książki w nrze 4/1963 „Kwartalnika”, s. 559.

⁵ Por. recenzję w niniejszym numerze na s. 144.

⁶ M.in. zlecenia na przygotowanie haseł otrzymali i niektórzy polscy historycy nauki.

⁷ Por. w nrze 4/1963 „Kwartalnika” (s. 593) informację o jednej z książek wydanych przez tę grupę.

¹ Por. informację *Rozbudowa londyńskiego Muzeum Nauki* w nrze 2/1967 „Kwartalnika”, s. 489.